

Latvijas Republikas Senāts

RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS

Rīgā 2025. gada 6. novembrī

Senatoru kolēģija šādā sastāvā: senators referents Erlens Kalniņš, senatori Valerijs Maksimovs un Normunds Salenieks

rīcības sēdē izskatīja /Persona A/ (/Persona A/) kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2025. gada 18. jūlija spriedumu civillietā /Persona A/ prasībā pret maksātnespējīgo Baltic International Bank SE par īpašuma tiesību atzīšanu un valdījuma piešķiršanu uz zelta stieņiem.

Senatoru kolēģija

konstatēja

[1] /Persona A/ iesniedzis kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2025. gada 18. jūlija spriedumu, ar kuru noraidīta prasība.

Senatoru kolēģija atzīst, ka ir Civilprocesa likuma 464.¹ panta otrās daļas 2. punktā norādītais pamats atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību, jo kasācijas sūdzības argumenti nerada pamatu uzskatīt, ka pārsūdzētajā spriedumā ietvertais lietas iznākums ir nepareizs un ka izskatāmajai lietai ir būtiska nozīme vienotas tiesu prakses nodrošināšanā vai tiesību tālākveidošanā.

[2] Nav pamatots kasācijas sūdzībā izteiktais pārmets, ka tiesa vispār nav pievērsusies starp atbildētāju Baltic International Bank SE (turpmāk – Banka) un prasītāju /Persona A/ kā Bankas klientu 2005. gada 6. jūnijā noslēgtā Aktīvu uzticības pārvaldīšanas līguma Nr. 15/06/05 un 2014. gada 23. jūlijā noslēgtā Aktīvu uzticības pārvaldīšanas līguma Nr. 06/31/14 juridiskajai kvalifikācijai, tādējādi nonākot pie kļūdaina secinājuma, ka prasītājs nav pierādījis savu īpašuma tiesību uz strīdus zelta stieņiem.

[2.1] Iztulkojot abu minēto līgumu noteikumus, tiesa ir konstatējusi, ka šo līgumu priekšmets ir bijusi prasītājam piederošo aktīvu uzticības (fiduciāra) pārvaldīšana, un abos līgumos ir skaidri norādīts, ka ar „aktīviem” saprotami prasītājam piederoši „naudas līdzekļi” un „finanšu instrumenti”, bet nevis arī viņam piederošas ķermeniskas kustamas lietas, piemēram, dārgmetāla stieņi. Kā pamatoti uzsvērusi tiesa, ja Banka prasītāja interesēs un uz viņa rēķina būtu pārvaldījusi strīdus zelta stieņus kā prasītājam piederošas kustamas lietas, tad pušu starpā noslēgtajos aktīvu uzticības pārvaldīšanas līgumos tas tā arī būtu skaidri norādīts, tostarp būtu norādīts Bankas uzticības pārvaldīšanā esošo zelta stieņu daudzums, to svars un numuri. Taču, kā konstatējusi tiesa, nekas tāds minētajos līgumos nav bijis paredzēts.

Tāpat tiesa ir konstatējusi, ka ar Bankai adresēto 2015. gada 26. februāra paziņojumu prasītājs ir vienpusēji izbeidzis 2014. gada 23. jūlijā noslēgto Aktīvu uzticības pārvaldīšanas līgumu Nr. 06/31/14, lūdzot visus Bankas uzticības pārvaldīšanā bijušos prasītāja aktīvus akciju, obligāciju, XAU un naudas atlikumu veidā pārvest uz Bankā atvērto prasītāja norēķinu kontu; ar šā paziņojuma izdarīšanas brīdi starp prasītāju un Banku vairs nepastāvēja trasta jeb fiduciārās attiecības un viņu starpā turpināja pastāvēt vienīgi noguldījuma attiecības.

[2.2] Iepriekšminētie tiesas konstatējumi un uz to pamata izdarītais secinājums, ka prasītājs nav pierādījis savu īpašuma tiesību uz strīdus zelta stieņiem, kuri atrodas pie Bankas, atbilst konkrētās lietas apstākļiem piemērojamam tiesiskajam regulējumam, uz kuru ir atsaucies arī prasītājs.

[2.2.1] Proti, jau savā prasības pieteikumā prasītājs ir atsaucies uz Uzticības operāciju (trasta) veikšanas noteikumu, kas apstiprināti ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas padomes 2001. gada 21. decembra lēmumu Nr. 24/11 (turpmāk – Uzticības operāciju noteikumi), 6. un 7. punktu. Jāpiebilst, ka Uzticības operāciju noteikumos (*spēkā no 2001. gada 21. decembra līdz 2021. gada 12. janvārim*) ir detalizētāk noregulēts viens no kredītiestādes sniegto finanšu pakalpojumu veidiem, t. i., „uzticības operācijas (trasts)”, kas definētas kā „darījumi, kuros attiecības starp kredītiestādi un klientu balstās uz savstarpēju uzticēšanos un saskaņā ar kuru noteikumiem kredītiestāde uzņemas atbildību par klientam piederoša īpašuma pārvaldīšanu klienta labā, pārvaldot šo īpašumu šķirti no sava īpašuma” (*Kredītiestāžu likuma 1. panta 14. punkts*).

Tāpat prasītājs jau savā prasības pieteikumā ir atsaucies uz Kredītiestāžu likuma 172. pantu, kurā regulēts „kredītiestādes turējumā esošās trešajām personām piederošās mantas” institūts un maksātnespējas procesa administratora rīcība ar šādu mantu (sk. arī *Kredītiestāžu likuma 157. panta pirmās daļas 3. punktu, 161. panta otrās daļas 2. punktu un 172.¹ pantu*). Kā izriet no Kredītiestāžu likuma 172. panta, kredītiestādes turējumā esošajā trešajām personām piederošajā mantā ietilpst arī tādi maksātnespējīgās kredītiestādes klientiem piederoši mantiski labumi (naudas līdzekļi, finanšu instrumenti vai citi aktīvi), kuri, kredītiestādei veicot uzticības operācijas, nonākuši kredītiestādes turējumā un līdz maksātnespējas procesa pasludināšanas brīdim tikuši pārvaldīti šķirti no pašas kredītiestādes mantas.

[2.2.2] Uzticības operāciju noteikumos paredzēti šādi būtiski uzticības operāciju veikšanas pamatprincipi, ar kuriem konkretizēta Kredītiestāžu likuma 1. panta 14. punktā ietvertā uzticības operāciju (trasta) definīcija, proti, 1) „veicot uzticības operācijas, kredītiestādes un klienta attiecībām jābalstās uz atsevišķu rakstisku trasta līgumu, kurā skaidri jānorāda sniegto pakalpojumu būtība, līgumslēdzēju pušu tiesības, pienākumi un atbildība” (*Uzticības operāciju noteikumu 6. punkts*), un 2) „kredītiestādes uzskaites sistēmā uzticības operāciju uzskaitē ir jābūt nodalītai, nodrošinot klientiem piederošā īpašuma uzskaiti atsevišķas (trasta) bilances ietvaros sadalījumā pa klientiem un pārvaldāmajiem aktīvu veidiem” (*Uzticības operāciju noteikumu 4. punkts*).

Tādējādi, ņemot vērā kredītiestāžu īpašo tiesisko statusu, darbības jomu, atbildību un to darbības uzraudzību, kredītiestādes un klienta starpā noslēgta „trasta līguma” jeb fiduciārā līguma spēkā esībai obligāti nepieciešama rakstiska forma, jo vienīgi šādā formā noslēgts līgums var būt pamats kredītiestādes klientam piederošu mantisku labumu (naudas līdzekļu, finanšu instrumentu vai citu aktīvu) pārvaldīšanai klienta interesēs un uz viņa rēķina šķirti no pašas kredītiestādes mantas. Turklāt uz šāda fiduciārā līguma pamata kredītiestādes pienākums ir veikt tās uzticības pārvaldīšanā nodoto klientam piederošo mantisko labumu nodalītu uzskaiti tādā veidā, lai jebkurā brīdī būtu iespējams precīzi un nekļūdīgi identificēt tos konkrētā klienta mantiskos labumus (to veidu, summu, skaitu, apjomu, īpašās pazīmes u. tml.), kuri, pamatojoties uz spēkā esošu fiduciāro līgumu, atrodas kredītiestādes rīcībā kā tās „turējumā esoša trešajām personām piederošā manta”.

[2.2.3] Būtiski norādīt, ka abi iepriekšminētie pamatprincipi, t. i., trasta jeb fiduciārā līguma obligātā rakstiskā forma un uz šāda līguma pamata kredītiestādei uzticēto konkrētā klienta aktīvu šķirta pārvaldīšana un ar tiem veikto uzticības operāciju nodalīta uzskaitē, ir bijuši paredzēti arī ar Latvijas Bankas padomes 1998. gada 17. septembra lēmumu Nr. 49/3 apstiprināto Uzticības operāciju (trasta) veikšanas noteikumu 3. un 5. punktā (*spēkā no 1999. gada 1. janvāra līdz 2001. gada 31. decembrim*) un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2020. gada 22. decembra Uzticības operāciju (trasta) veikšanas normatīvo noteikumu 4. un 6. punktā (*spēkā no 2021. gada 13. janvāra līdz 2024. gada 28. novembrim*).

Tāpat abi minētie kredītiestādes veikto uzticības operāciju pamatprincipi ir paredzēti šobrīd spēkā esošo Latvijas Bankas 2024. gada 25. novembra Uzticības operāciju noteikumu 5. un 9. punktā (*spēkā no 2024. gada 29. novembra*).

[2.3] Tādējādi vienīgi tad, ja konkrētajā gadījumā izpildās visi iepriekš aplūkotajā tiesiskajā regulējumā paredzētie priekšnoteikumi, lai attiecīgos mantiskos labumus varētu juridiski kvalificēt kā tādus klientam piederošus aktīvus, kuri uz rakstiskā formā noslēgta un spēkā esoša fiduciārā līguma pamata ir uzticēti kredītiestādei, lai tā tos pārvaldītu savā vārdā, taču klienta interesēs un uz viņa rēķina, turklāt šķirti no pašas kredītiestādes mantas, īstenojot uzticēto aktīvu un ar tiem veikto uzticības operāciju nodalītu uzskaiti kredītiestādes uzskaites sistēmā, saskaņā ar Kredītiestāžu likuma 172. pantu administrators ir kompetents šādus aktīvus neiekļaut maksātspējīgās kredītiestādes mantas sarakstā un nodrošināt to uzturēšanu uz tiesīgās personas rēķina līdz atdošanai pēc piederības.

[2.4] Šajā ziņā ir nepamatots kasācijas sūdzībā izteiktais pārmetums, ka tiesa kļūdaini nav ņēmusi vērā Senāta judikatūras atziņas, kuras veltītas fiduciārā darījuma institūtam.

Nevienā no kasācijas sūdzībā pieminētajiem spriedumiem Senātam nav bijusi nepieciešamība iztulkot Kredītiestāžu likuma 1. panta 14. punkta normu kopsakarā ar šajā normā definētā finanšu pakalpojumu veida – „uzticības operācijas (trasts)” – veikšanas speciālo regulējumu, kas ietverts kredītiestāžu darbību uzraugošās iestādes izdotajos normatīvajos noteikumos (konkrētajā gadījumā – Uzticības operāciju noteikumos, kas apstiprināti ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas padomes 2001. gada 21. decembra lēmumu Nr. 24/11). Tāpat nevienā no kasācijas sūdzībā pieminētajiem spriedumiem Senātam nav bijusi nepieciešamība iztulkot Kredītiestāžu likuma 172. panta normu kopsakarā ar iepriekšminēto speciālo regulējumu, kas piemērojams kredītiestādes veiktajām uzticības operācijām (trastam).

Turklāt uz tādu trasta jeb fiduciāro līgumu, kuru slēdz kredītiestāde ar tās klientu par uzticības operāciju (trasta) veikšanu, tostarp nav attiecināma Senāta judikatūras atziņa, ka atbilstoši līgumu formas brīvības principam fiduciārus darījumus ir iespējams noslēgt jebkādā formā, arī mutvārdos (sk. *Senāta 2025. gada 15. maija sprieduma lietā Nr. SKC-131/2025, [ECLI:LV:AT:2025:0515.C21048117.44.S](#), 8.3. punktu*), jo iepriekšminētajam fiduciārajam līgumam starp kredītiestādi un tās klientu ir nepieciešama rakstiska forma (sk. *šā lēmuma 2.2.2. un 2.2.3. punktu*).

[2.5] Izskatāmajā lietā tiesa, noskaidrojot gan to, ka pušu starpā noslēgtajos aktīvu uzticības pārvaldīšanas līgumos, t. i., sākotnēji 2005. gada 6. jūnijā noslēgtajā līgumā Nr. 15/06/05 un pēc tam 2014. gada 23. jūlijā noslēgtajā līgumā Nr. 06/31/14, bija pielīgta vienīgi prasītāja naudas līdzekļu un finanšu instrumentu – kā klienta „aktīvu” – uzticības pārvaldīšana, gan to, ka jau 2015. gada 26. februārī pats prasītājs vienpusēji izbeidza 2014. gada 23. jūlijā noslēgto līgumu Nr. 06/31/14, tādējādi izbeidzot līdz tam pušu starpā pastāvējušās trasta jeb fiduciārās attiecības (sk. *šā lēmuma 2.1. punktu*), pamatoti ir nonākusi pie secinājuma, ka prasītāja celtā prasība par īpašuma tiesības atzīšanu un valdījuma piešķiršanu uz strīdus zelta stieņiem ir noraidāma.

[3] Pārējie kasācijas sūdzības argumenti par to, ka tiesa, noskaidrojot pušu starpā noslēgto abu līgumu priekšmetu un otrā līguma vienpusējas izbeigšanas tiesiskās sekas, esot kļūdījusies pierādījumu novērtēšanā un sprieduma motivēšanā, būtībā ir vērsti uz pierādījumu pārvērtēšanu un lietas apstākļu izvērtēšanu no jauna, kas atbilstoši Civilprocesa likuma 450. panta trešās daļas, 451. panta un 452. panta noteikumiem nav kasācijas instances tiesas kompetencē.

Kasācijas sūdzības iesniedzēja subjektīvs redzējums par lietas apstākļiem un to nozīmību strīda pareizā izšķiršanā, kas atšķiras no spriedumā dotā šo pašu apstākļu juridiskā novērtējuma, nerada pamatu tiesas secinājumu apšaubīšanai vai sprieduma atcelšanai.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 464. panta trešo daļu un 464.¹ panta otrās daļas 2. punktu, senatoru kolēģija

nolēma

atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar /Persona A/ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2025. gada 18. jūlija spriedumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Senators E. Kalniņš   Senators V. Maksimovs   Senators N. Salenieks